

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

Sklep III Ips 126/2011

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSR:2013:III:IPS.126.2011

Evidenčna številka: VS4002377

Datum odločbe: 19.11.2013

Opravična številka II.stopnje: VSL I Cpg 434/2010

Senat: dr. Mile Dolenc (preds.), Vladimir Balažic (poroč.), dr. Miodrag Đorđević, Franc Testen, Janez Vlaj

Področje: KORPORACIJSKO PRAVO

Institut: dopuščena revizija - koncern - dejanski koncern - odpoklic člana posloводства odvisne družbe - razlogi za odpoklic - poslovne odločitve člana posloводства

Zveza: ZGD člen 461, 462, 462/1, 463, 463/1-1, 478, 478/1, 529, 529/1. ZGD-1 člen 528, 530, 530/1-1, 530/2, 545, 545/1.

Jedro

V primeru dejanskega koncerna je treba presoјati utemeljenost odpoklica člana posloводства odvisne družbe z vidika, ali razlogi, s katerimi je utemeljen odpoklic, izvirajo iz poslovnih odločitev, ki jih je član uprave sprejel samostojno ali pa iz tistih odločitev, ki jih je sprejel po navodilih (tudi neformalnih) obvladujoče družbe. Nevzdržno bi bilo stališče, da lahko obvladujoča družba doseže odpoklic direktorja odvisne družbe iz utemeljenih razlogov zato, ker je ravnal po njenih navodilih, ki so bila za odvisno družbo škodljiva.

Izrek

Reviziji se ugoti ter se sodba sodišča druge stopnje razveljavi in se mu zadeva vrne v novo sojenje.

Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je v delu, pomembnem za odločanje o reviziji, ugodilo tožbenemu zahtevku in rzsodilo, da mora tožena stranka plačati tožeči stranki odpravnino zaradi neutemeljenega odpoklica z mesta direktorja v znesku 56.310,59 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od dneva vložitve tožbe dalje.

2. Sodišče druge stopnje je pritožbi tožene stranke ugodilo in sodbo sodišča prve stopnje spremenilo tako, da je tožbeni zahtevek zavrnilo.

3. Vrhovno sodišče je na predlog tožeče stranke dopustilo revizijo glede vprašanja:

Kakšen vpliv imajo za presojo obstoja krivdnih oziroma utemeljenih razlogov za odpoklic člana uprave neformalna navodila in zahteve večinskega lastnika oziroma obvladujoče družbe v primeru obstoja dejanskega koncerna?

4. Zoper sodbo sodišča druge stopnje je tožeča stranka nato vložila revizijo, s katero uveljavlja revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava in predlaga prvenstveno ustrezno spremembo sodbe sodišča druge stopnje, podrejeno pa razveljavitev sodb druge in prve stopnje ter vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje.

5. Revizija je bila vročeni toženi stranki, ki je v odgovoru nanjo predlagala, naj jo revizijsko sodišče zavrže kot nedovoljeno oziroma jo zavrne kot neutemeljeno.

6. Revizija je dovoljena in utemeljena.

7. Tožena stranka ima sicer prav, ko trdi, da tožeča stranka z revizijo uveljavlja tudi razloge, iz katerih revizija ni bila dopuščena. Toda to nima za posledico njene nedovoljenosti. Revizijsko sodišče namreč po določbi drugega odstavka 371. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP) v primeru dopuščene revizije izpodbijano sodbo v vsakem primeru preizkusi samo glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.

8. Sodišče prve stopnje je ugotovilo:

- da je 9. 3. 2000 tožnik sklenil s toženo stranko individualno pogodbo o zaposlitvi direktorja (v nadaljevanju: Pogodba). Z njo se je zavezal, da bo svoje delo opravljal odgovorno, vestno in strokovno, v skladu s pravili stroke, predpisi in navodili (drugi odstavek II. točke Pogodbe) ter da je med drugim odgovoren za izvrševanje in realizacijo nalog za doseganje ciljev, opredeljenih z letnim planom, razvojnimi načrti in poslovno politiko delniške družbe (četrti odstavek II. točke Pogodbe). Za primer, da direktor huje krši pogodbo in druge akte družbe, lahko nadzorni svet "enostransko prekine Pogodbo" (drugi odstavek XII. točke Pogodbe). V primeru odpoklica brez utemeljenega razloga ima direktor po določbi sedmega odstavka XII. točke Pogodbe pravico do odpravnine.

- da je nadzorni svet, na seji dne 29. 1. 2003 razrešil tožnika z mesta direktorja iz krivdnega razloga, ugotovljenega na podlagi poročila, ki je kazalo na velike potencialne izgube ob koncu poslovnega leta 2002.

- da je do izgube ob koncu poslovnega leta prišlo deloma iz objektivnih razlogov (glej točki b in i na 9. in 11. strani obrazložitve sodbe prve stopnje), deloma pa zato, ker tožnik ni mogel realizirati poslovnega načrta v veliki meri zato, ker ga je pri tem oviral novi večinski lastnik tožene stranke M. d.d., imetnica 54% delnic tožene stranke (glej točke d, e, g in h na 10. in 11. strani obrazložitve sodbe prve stopnje).

9. Na podlagi takih ugotovitev je sodišče prve stopnje ocenilo, da je bil tožnik odpoklican brez utemeljenega razloga, zato je ugodilo njegovemu tožbenemu zahtevku za plačilo odpravnine.

10. Pritožbeno sodišče je soglašalo z ugotovitvijo sodišča prve stopnje, da je izguba ob koncu leta 2002 deloma nastala iz objektivnih razlogov. Ni pa sprejelo obrazložitve, da "je celotno izgubo pripisati

objektivnim razlogom, ki niso bili v sferi dolžnega ravnanja tožnika kot direktorja tožene stranke, ker ga je pri izvedbi predvidenih ukrepov za izvedbo poslovnega načrta oviral nov večinski lastnik". Osnovno izhodišče pritožbenega sodišča za drugačno razumevanje položaja tožnika je, da 54% delež M. d.d. v osnovnem kapitalu tožene stranke še ne pomeni, da je bila M. d.d. v razmerju do tožene stranke obvladujoča družba. To pa zato, ker bi v primeru, da bi nadzorni svet tožene stranke formalno pogojeval tožniku sklepanje določenih poslov, tožnik lahko zahteval odločitev od skupščine delničarjev, ki bi za izglasovanje soglasja za sklenitev takega posla morala odločiti s $\frac{3}{4}$ večino zastopanega kapitala, take večine pa M. d.d. v osnovnem kapitalu tožene stranke ni imela. Zato je bil tožnik kot direktor tožene stranke pri odločanju samostojen in bi se lahko uprl navodilom večinskega lastnika in predsednika nadzornega sveta; če tega ni storil, je sam odgovoren za nastalo izgubo, torej je bil odpoklican iz utemeljenih razlogov, zato mu odpravnina ne pripada. Ob takem stališču se seveda pritožbeno sodišče ni ukvarjalo s povsem konkretnimi pritožbenimi trditvami o posameznih poslih, za katere je tožnik trdil, da je do njih prišlo pod vplivom imetnika večinskega deleža v osnovnem kapitalu tožene stranke, ta pa je to zanikala.

11. Za odgovor na dopuščeno vprašanje se je treba najprej opredeliti do tega, ali je bila M. d.d. glede na takrat veljavne določbe Zakona o gospodarskih družbah (ZGD) v razmerju do tožene stranke obvladujoča družba ali ne, torej ali gre v tem primeru za dejanski koncern ali ne. Po določbi prvega odstavka 462. člena ZGD je odvisna družba tista pravno samostojna družba, ki jo neposredno ali posredno obvladuje druga družba (obvladujoča družba). Po določbi 1. alineje prvega odstavka 463. člena ZGD dejanski koncern tvori ena obvladujoča družba in ena ali več odvisnih družb, povezanih pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe, pri čemer se po določbi drugega odstavka istega člena domneva, da tvori odvisna družba z obvladujočo družbo koncern. Ureditev je popolnoma enaka tudi po določbah prvega odstavka 529. člena ter 1. alineje prvega odstavka in drugega odstavka 530. člena sedaj veljavnega ZGD-1(1). Niti iz teh niti iz določb 461. člena ZGD (sedaj 528. člena ZGD-1), ki govorijo o družbah v večinski lasti in družbah z večinskim deležem, ne izhaja, da bi bila obvladujoča družba samo tista družba, ki bi imela kvalificiran večinski delež (na primer $\frac{3}{4}$) v osnovnem kapitalu druge družbe. Ni dvoma, da zadošča navadna večina. Poleg tega pa morata biti družbi - da lahko govorimo o dejanskem koncernu - povezani pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. To pomeni, da mora obstajati med družbama tako razmerje odvisnosti odvisne družbe od obvladujoče družbe, da obvladujoča družba lahko neposredno ali posredno vpliva na poslovne odločitve organov odvisne družbe(2). Možnost vplivanja na vodenje nesporno obstaja, kadar ima obvladujoča družba možnost imenovati člane organa posloводства v odvisni družbi(3), gotovo pa tudi takrat, ko lahko preko nadzornega sveta neposredno ali posredno, formalno ali neformalno vpliva na odločitve posloводства odvisne družbe. Prav tako situacijo imamo v obravnavanem primeru, ko je bil direktor obvladujoče družbe hkrati predsednik nadzornega sveta tožene stranke kot odvisne družbe. To se poleg tega, da je predsednik nadzornega sveta po dejanskih ugotovitvah sodišča prve stopnje sicer neformalno, toda neposredno vplival na odločitve tožnika kot direktorja odvisne družbe, kaže tudi v tem, da je nadzorni svet pod njegovim predsedstvom odpoklicel tožnika z mesta direktorja tožene stranke. Če je bil obseg vplivanja M. d.d. kot obvladujoče družbe na toženo stranko kot odvisno družbo tak, kot ga je ugotovilo sodišče prve stopnje, sta po stališču Vrhovnega sodišča v tem primeru družbi tvorili dejanski koncern.

12. Revizijsko sodišče soglaša s stališčem revidenta, da je treba v primeru dejanskega koncerna presojati utemeljenost odpoklica člana posloводства odvisne družbe z vidika, ali razlogi, s katerimi je utemeljen odpoklic, izvirajo iz poslovnih odločitev, ki jih je član uprave sprejel samostojno ali pa iz tistih odločitev, ki jih je sprejel po navodilih (tudi neformalnih) obvladujoče družbe. Nevzdržno bi bilo stališče, da lahko obvladujoča družba doseže odpoklic direktorja odvisne družbe iz utemeljenih razlogov zato, ker je ravnal po njenih navodilih, ki so bila za odvisno družbo škodljiva. Pri tem je treba upoštevati, da je v takem primeru prav obvladujoča družba tista, ki krši prepoved iz prvega odstavka 478. člena ZGD (sedaj prvega odstavka

545. člena ZGD-1), po kateri v dejanskem koncernu obvladujoča družba ne sme uporabiti svojega vpliva, da bi pripravila odvisno družbo do tega, da bi zase opravila škodljiv pravni posel ali da bi kaj storila ali opustila v svojo škodo, razen če obvladujoča družba prikrajšanje nadomesti. Navodila obvladujoče družbe so torej za odločitev, ali je bil tožnik v obravnavanem primeru odpoklican iz utemeljenih ali neutemeljenih razlogov, odločilna. To seveda velja v primeru, da so bila taka navodila dana in da so bila resnično škodljiva za toženo stranko. Sodišče prve stopnje je sicer ugotovilo, da so bila navodila res dana in da so bila škodljiva za toženo stranko, pritožbeno sodišče pa se do pritožbenih trditev, da temu ni bilo tako, ni konkretno opredelilo, ker je zavzelo stališče, da dejanskega koncerna v tem primeru sploh ni bilo in da zato tožniku ni bilo treba upoštevati navodil. Zaradi zmotne uporabe določb 462. in 463. člena ZGD (glej 11. točko obrazložitve) sodišče druge stopnje ni odgovarjalo na relevantne pritožbene navedbe, zaradi česar je revizijsko sodišče na podlagi določbe drugega odstavka 380. člena ZPP sodbo sodišča druge stopnje razveljavilo in vrnilo zadevo temu sodišču v novo sojenje.

13. Odločitev o stroških revizijskega postopka je revizijsko sodišče pridržalo za končno odločbo na podlagi določbe četrtega odstavka 165. člena ZPP.

---.---

Op. št. (1): To je pomembno samo zato, ker je v takem primeru za teoretično utemeljevanje stališča mogoče upoštevati komentar ZGD-1.

Op. št. (2): Več o tem v Velikem komentarju Zakona o gospodarskih družbah, GV Založba, Ljubljana 2007, 3. knjiga, strani 239 do 244.

Op. št. (3): Prav tam, stran 240

Datum zadnje spremembe: 09.12.2013